

NAGYSZABÁSÚ GYARAPITÁSI ÉS KÖZÖS
FELDOLGOZÁSI PROGRAM AZ USA-ban
A "National Program for Acquisitions and Cataloging"

Bóday Pál

1966. január 23-án az amerikai Association of Research Libraries (Tudományos Könyvtárak Szövetsége) 67. évi értekezletén nagyfontosságú vita zajlott le a világon megjelenő tudományos publikációk beszerzésének és feldolgozásának reformjáról. (Gyorstájékoztató 6996).

Az értekezlet megállapításait 1966. március 10-én William S. DIX, a Princeton Egyetem könyvtárának igazgatója egy Kongresszusi bizottság előtt nagyjából így foglalta össze (Gyorstájékoztató 12 800):

"A könyvek és folyóiratok értéktelenek mindaddig, amíg nem gondoskodnak olyan eszközről, amelynek segítségével a felhasználó megismeri a szerző nevét, vagy a könyv címét, vagy csupán magát a témát és így eljut ahhoz a könyvhöz, amelyre szüksége van. A hagyományos eszköz ennek a célnak elérésére a cédulakatalógus. Minden könyvet, mielőtt a polcra helyeznék, katalogizálni kell. Jelenleg az Association of Research Libraries 74 tagja több mint 18 millió dollárt költ évente magára a katalogizálásra és habár ezek a legnagyobb könyvtárak, mégis csak kis részét teszik ki a teljes számnak".

Miután az említett Kongresszusi bizottság illetékes - de könyvtári kérdésekben bizonyára túlnyomórészt laikus - tagjait a 18 millió dollár megemlítésével szinte reménytelenül súlyos gondolatokra készítette, ecsetelni kezdte a követendő ut lehetőségét.

Rendkívül egyszerű tétellel kezdte: tíz, husz vagy még több példányban megszerez egy-egy művet az említett 74 tudományos könyvtár, azt elegendő csak egyszer katalogizálni, feltéve, ha a címléírást az érdekelt könyvtárak

Itt - és a továbbiakban is - a zárójelben a Gyorstájékoztató tételszámaira utalunk, amely alatt a vonatkozó dokumentumot regisztráljuk. Ezeket a címléírásokat az összefoglalás végén a Gyorstájékoztató tételszámainak növekvő sorrendjében közöljük. Felhívjuk olvasóink figyelmét, hogy a dokumentumok a Könyvtártudományi Szakkönyvtárban az érdeklődők rendelkezésére állnak.

elég gyorsan megkapják. Az ilyen közös (mondhatjuk úgy is, hogy központi) katalogizálás

"1901-ben kezdődött, amikor a Kongresszusi Könyvtár elkezdte árusítani más könyvtáraknak katalóguscéduláit, amelyeket saját gyűjteménye számára készített. 1965-ben több mint 2 500 000 dollár folyt be 46 millió kártya eladásából, amelyet 17 000 könyvtár számára szállított".

Megemlítette ezután, hogy az USA egyetemi könyvtárai évi beszerzésüknek csak a feléhez tudnak katalóguscédulát vásárolni a Kongresszusi Könyvtártól. Ha az egyes könyvtárak által katalogizálandó anyag csökkenne - nagy átfedést jelent ez ui. a katalogizálási munkában - jelentős összegeket lehetne felszabadítani az oktatói és kutatói munka könyvtári ellátásának fejlesztésére.

"Meg vagyunk győződve arról, hogy a probléma egyetlen hatásos megoldása abban rejlik, hogy amennyi könyvet csak lehetséges, közös helyen katalogizáljanak és ez a hely gondoskodjék a katalógus-másolat vagy kártyák szétosztásáról az igénylő könyvtárak számára. Ugy gondoljuk, hogy a Kongresszusi Könyvtár a legalkalmasabb központ erre a célra, miután az igényeknek több mint a felét most is kielégíti és már megvan a tájékoztatáshoz és szétosztáshoz szükséges mechanizmusa".

A szervezeti kérdéseken túl van azonban még más tényező is, ami sürgeti a megoldást. Az USA új felsőoktatási programjának megvalósításához

"könyvtárainknak tucatnyi nyelven kell könyveket hozzáférhetővé tenniük. Egyszerűen nincs elég katalogizáló az egyes könyvtárakban ahhoz, hogy saját anyagukat megfelelő színvonalon feldolgozzák. A centralizációt már a szűk emberi munkaerő hatásos kihasználása miatt is végre kell hajtani".

Ezek voltak W.S. DIX érvei. A Kongresszus 1965. november 8-án meghozta az alábbi döntést (az 1965. évi Felsőoktatási Törvény 231. bekezdés C. részének II. cikkelyeként) :

"Ezennel előirányzunk 5 millió dollárt az 1966. június 30-val végződő pénzügyi évre, 6 315 000 dollárt az 1967. június 30-val végződő évre és 7 770 000 dollárt az 1968. június 30-val végződő pénzügyi évre és megbizuk a bizottság képviselőjét, hogy ezeket az összegeket a Kongresszusi Könyvtárnak a következő célra folyósítsa :

1. a lehetőséghez képest minden olyan könyvtári anyag beszerzése, amely a világon megjelenik és a tudományos kutatás számára értéket jelent;

2. katalógus tájékoztatás rendelkezésre bocsátása erről az anyagról azonnal a beérkezés után, bibliográfiai tájékoztatás szétosztása katalógus-
1966/67. évre 3 000 000, 1967/68. évre pedig 4 000 000 dollárt fordítanak a program munkálatainak fedezésére.

lóguskártyák kinyomtatásával és más eszközökkel; lehetővé tenni a Kongresszusi Könyvtárnak, hogy cserére és más célokra felhasználja az anyagoknak azt a részét, amelyre saját gyűjteményében nincsen szüksége.

Az 1966. június 30-vel végződő pénzügyi évre és a következő pénzügyi évekre azokat az összegeket folyósítsa a bizottság képviselője a Kongresszusi Könyvtárnak, amelyeket erre a célra engedélyeznek, vagyis amelyeket a Kongresszus törvényben erre a célra meghatároz".

1966. január 13-án a Kongresszusi Könyvtár megbizottai a British National Bibliography szerkesztőségével - és egy londoni könyvkereskedővel - tárgyaltak. A megbeszélésen résztvettek még Franciaország, Nyugat-Németország, Norvégia és Ausztria kurrens nemzeti bibliográfiáinak szerkesztői is. (Gyorstájékoztató 8224). Áprilisban végrehajtották az első kísérletet a BNB cimleírásaival. (Gyorstájékoztató 10902).

Júniusban Londonban megalakult az első Iroda a program operatív végrehajtására. (Gyorstájékoztató 10918). Szeptemberben további irodák alakultak Wiesbadenben (NSzK), Bécsben és Oslóban.

Az irodák munkáját részletekbemenően nem ismerjük. Az eddigi irodalmi adatokból úgy képzeljük el, hogy egy olyan tudományos könyvtár gyarapítási és feldolgozási osztályának funkcióit tölthetik be, amely a beszerzésnél és a katalogizálásnál is tulnyomórészt a nemzeti bibliográfiára támaszkodik. (Ilyen tudományos könyvtár tudomásunk szerint kevés van Magyarországon.) A Kongresszusi Könyvtár lényegében elfogadja a résztvevő országok nemzeti bibliográfiáinak cimleírásait és - kiegészítve a szükséges adatokkal - elkészíti ezekről a nyomtatott katalóguscédulákat.

Mint érdekességet, közlünk itt néhány ilyen "adaptált" cimleírást. Minden cimleíráson jelzik azt a számot, amely alatt az illető tétel a megfelelő ország nemzeti bibliográfiájában szerepel.

Vauck, Wilhelm Richard Albert.	
Grundoperationen chemischer Verfahrenstechnik. Eine Einführung, von Wilhelm R. A. Vauck und, Hermann A. Müller. Mit 363 Bildern. 2., neubearb. Aufl. Dresden, Leipzig, Th. Steinkopff, 1966.	
xxviii, 743 p. 25 cm. DM 49.50	(GDNB 66-413-486)
Bibliography: p. 711-720.	
1. Chemical engineering. 2. Title.	1. Müller, Hermann A., joint author.
TP155.V3 1966	660.2 66-76027
Library of Congress	2.

Mützenberg, Gabriel.

(Ecuménisme, alchimie et poésie, figures du xvr^e siècle, Travers, Paracelse, Calvin. Genève, Éditions Labor et fides; Paris, Librairie protestante, 1966.

175 p., port. 19 cm. unpriced

(F 66-6262)

Illustrated cover.

1. Travers von Ortenstein, Johannes, 1498-1562. 2. Paracelsus, 1493-1541. 3. Calvin, Jean, 1509-1564. I. Title.

BR315.M8

133

66-66290

Library of Congress

12

Braun, Felix, 1885-

Das Nelkenbeet. Späte und einige frühe Gedichte. Wien, Bergland Verlag (1965)

90 p. 20 cm. (Neue Dichtung aus Österreich. Sonderband 1) S 59.-; DM 9.80

(Au 66-14-35)

I. Title. (Series)

PT2603.R34N38

66-75990

Library of Congress

12

Stipend og legater til utdanningsformål. (Oslo, Universitetsforlaget, 1966.

134 p. 22 cm. 30 Kr.

(N 66-14/15)

I. Scholarships--Norway.

LB2339.N6S7

378.3409491

66-72652

Library of Congress

12

St. Joseph, John Kenneth Sinclair, ed.

The uses of air photography: nature and man in a new perspective; edited by J. K. S. St. Joseph with contributions by Lord Esher (and others), London, Baker, 1966,

106 p. illus., maps, diagrs. 25 1/2 x 32 cm. 65/-

(B 66-17408)

"Published under the auspices of the Cambridge University Committee for Aerial Photography."
Includes bibliographies.

I. Photography, Aerial. I. Esher, Lionel Gordon Balliol Brett, 4th viscount, 1913- II. Cambridge University. Committee for Aerial Photography. III. Title.

TR810.S28

778.352

66-75374

Library of Congress

12

Szeptember 20-21-én Bécsben tartottak a kérdéssel kapcsolatban újabb értekezletet, ahol Magyarországot Sebestyén Géza, az OSzK helyettes főigazgatója és Mérey Róbertné képviselték. (Gyorstájékoztató 12799 és 13186).

A konferenciáról, illetve az azzal kapcsolatos reflexióiról Sebestyén Géza a Könyvtáros 1966. 6.számában írt cikket.

A bécsi konferencia után Warsóban, Moszkvában és Belgrádban folytattak megbeszéléseket a terv realizálásával kapcsolatban. (Gyorstájékoztató 13187), 1966. novemberében Párizsban is megkezdte működését a "NPAC" iroda.

Vázlatosan igyekeztünk összefoglalni a NPAC pályafutásának egy évét. (Az idézett dokumentumok az érdeklődőknek részletes tájékoztatást nyújtanak).

A program egyébként több szempontból is figyelmet érdemel:

1. Az eddig működő országos (vagy több országra kiterjedő) állománygyarapítási tervek mellett (az USA-ban például a Farmington-terv), melyeknek a "koordinált decentralizáció" volt az alapvető szerkezeti elvük, itt erősen centralizált szervezeti tendencia mutatkozik. (A világ különböző részein működő "gyarapítási és feldolgozó" irodák a Kongresszusi Könyvtárhoz tartoznak; a Kongresszusi Könyvtár -többé-kevésbé függetlenül a Farmington Terv direktíváitól - szerzi be és dolgozza fel az anyagot; a költségvetés a Kongresszusi Könyvtárnál van stb.)

2. Otlet és La Fontaine - állítólag megbukott - "világbibliográfia"- koncepciója óta ez az első olyan vállalkozás, amely a nemzetközi tudományos irodalmat tudatosan igyekszik, teljességre törekedve átfogni. A kezdeti lépések azt mutatják, hogy ez a koncepció megfelelő anyagi befektetéssel és technikai felkészültséggel

a/ nem lehetetlen és

b/ valószínűleg a "legolcsóbb" megoldás.

Azért hangsúlyozzuk ezt, mert könyvtári területen sok esetben banális félreértések vagy szivós legendák akadályozhatják meg nagyszabású és progresszív programok megvalósulását. - Itt utalunk - a többi között - a Bester-mann-féle központi katalógus koncepcióra, melynek fő célkitűzése lényegében azonos volt a NPAC-al. Bizonyos mértékig az előzetes katalógizálási programok (cataloging in source) kudarcai, illetve megvalósulásuk elhúzódása is ilyen okokra vezethető vissza. - Bőven sorolhatnánk egyébként további példákat nemzeti és nemzetközi méretekben egyaránt.

Véleményünk szerint teljesen jogosan adta Yerrold ORNE a Southeastern Librarian c. folyóiratban a programról megjelent cikkének ezt a címet "Title II-C. A little revolution".

3. A program megvalósulása az egyes nemzeti bibliográfiák további fejlődésére is kihatással lehet. Itt nemcsak formai (címléirási stb), vagy előállítási (gépesítési, automatizálási) kérdések merülhetnek fel (ezek is!), hanem számos tartalmi és funkcionális területen is elképzelhetőek a kihatások.

4. Érdekes lehet a vállalkozás figyelemmel kísérése a nemzetközi együttműködés tendenciáinak vizsgálata szempontjából is. Ezen belül bennünket különösen érdekelhetnek a szocialista országok nemzeti bibliográfiai központjainak döntése és tevékenysége. (A lengyel Nemzeti Könyvtár Bibliográfiai Intézete és a Kongresszusi Könyvtár kísérleti megyegyezést kötött).

Az előadásokat DIX, William S., CRONIN, John F. és SKIPPER, James E. tartották az ALA 1966. július 10-15-éi 85. évi konferenciáján New York Cityben.

HAMER, Elizabeth E.: Report on the 68th Meeting of the Association of Research Libraries, New York City, July 9, 1966. = Information Bulletin. Library of Congress. 25. vol. 1966. 29. no. A pendix 3. 433-440. p.

66:10917

Tudományos Könyvtárak Szövetségének 68. konferenciája, New York City, 1966. július 9. - A konferencián - a többi között - részletesen meg tárgyalták a National Program for Acquisition and Cataloging (NPAC) közös (shared) katalógizálási programját. A bizottság elnöke, Mr. Dix beszámolt az e célra 1966. évre pótlólag kapott 300 000 dolláros összegről. Megemlítette, hogy az 1967-re kárt 3 millió dollárnak csak a felét kapják meg. A továbbiakban ismertette a programban résztvevő könyvtárak működését, a felmerült költségekkel kapcsolatban megemlítette, hogy az eredmény bőségesen kárpótolni fog a kiadásokért.

Developments in LC's Shared Cataloging Program. = Information Bulletin. Library of Congress. 25. vol. 1966. 30. no. 447-448. p.

66:10918

Kongresszusi Könyvtár közös (shared) katalógizálási programjának fejlődése. - Ismerteti a közös katalógizálás 1965 évi törvényileg jóváhagyott programjának fejlődését. 1966. januárban létrejött a londoni konferencia (vö.: 66:8224, F 3656). Áprilisban elkészült a British National Bibliography első kísérleti bibliográfiái tájékoztatója. (Vö.: 66:10902 tételszámmal, magyar nyelvű fordítás F 3681 számon.)

Londonban júniusban megalakult az első iroda, amely elkezdte hetenként légipostán továbbítani a BNB előzetes példányait, amit hamarosan a könyvek is követni fognak. További irodák felállításra terbe van véve: Oslóban és Wiesbadenben, később Bécsben és Párizsban. Megfontolás tárgyát képezi további irodák felállításra Nairobiban, Buenos Airesben és Rio de Janeiróban. - A közös katalógizálással foglalkozó részleg a Kongresszusi Könyvtárban "Shared Cataloging Division" elnevezést kapta. Vezetője: Johannes L. Dewton 1st.

UNITED STATES GOVERNMENT MEMORANDUM, National Program for Acquisition and Cataloging (NPAC).

Library of Congress.

Washington, 1966. No. 1, 2.

66:12799

P 1169

A KÖRLEVELÉK TARTALMÁBÓL

No. 1. (1966. szept. 1.): A Kongresszusi Könyvtár Közös Katalógizálási Programjában 1966. szeptem-

ber 1-ig 68 könyvtár jelentette be részvételét. A július 1-én Londonban megalkított irodán kívül a következő központokat alakították ki szeptember hónap folyamán: Wiesbaden (NSZK); Bécs; Oslo (Norvégia). (Ez a központ átmenetileg Dániát és Svédországot is képviseli); Párizs. Felkéri a résztvevő könyvtárakat, hogy minden, akár ajándékként, akár rendelés alapján beérkezett kiadványról, amelynek kiadói kelte 1965. és későbbi, az erre a célra rendszerezett nyomatványokon tegyen jelentést a Kongresszusi Könyvtárnak. A jelentés kézhezvétele után a Kongresszusi Könyvtár azt ellenőrzi és a beküldőt értesíti a következőkről: 1. megtörtént-e már a kiadvány katalógizálása; 2. beérkezett-e már a kiadvány és katalógizálása folyamatban van-e; 3. a kiadványt a Kongresszusi Könyvtár megrendelte-e már vagy meg fogja-e rendelni.

No. 2. (1966. okt. 26.): Közös Katalógizálási Programban résztvevő könyvtárak száma 84-re emelkedett. Latin-Amerika létrehozta a Latin American Cooperative Acquisitions Program (LACAP) szervezetet, ahonnan légipostán küldik el a szükséges anyagot a Kongresszusi Könyvtárban. A Könyvtár ezekre az anyagokra vonatkozó katalóguskártyáin a LACAP jelet teszi. Értesíti a programban résztvevő könyvtárakat, hogy szeptember 20-21-én a Keleteurópai nemzeti könyvtárak vezetőivel Bécsben konferenciát tartottak, amelynek eredményeképpen előreláthatólag megegyezésekre kerül majd sor. (Vö.: 66:43186)

További gyarapítási területi irrodákat állítottak fel Nairobiban (Kenya), Rio de Janeiróban (Brazília). - Szeptember végén Svédországban és Dániában tárgyalások folytak a közös katalógizálási programban való részvétel fejlesztéséről. Ugyancsak előzetes tárgyalásokat folytattak Belgiában, Hollandiában és Svájcban.

[Washington], Library of Congress
The national program for acquisitions and cataloging. / Shared cataloging program. / [Washington], (1966.) 4 p. 27 cm. Soksz.

025.22:027.54(73)

025.3.008.04(73)

66:12800

4-2587

A Kongresszusi Könyvtár Országos Gyarapítási és Katalógizálási Programjának - National Acquisition and Cataloging Program - és a Közös Katalógizálási Programjának - Shared Cataloging Program - összefoglaló ismertetése.

British National Bibliography and the Shared Cataloging Program. = Information Bulletin. Library of Congress. 25. vol. 1966. 45. no. 709. p.

66:13185

Az Angol Nemzeti Bibliográfia és a Közös Katalógizálási Program. - A. J. Wells a BNB főszervezője látogatást tett a Kongresszusi Könyvtárban. Részletes megbeszéléseket folytatott a közös katalógizálási programról, melynek keretében minden angol címről, amely a BNB jegyzékébe kerül, a Kongresszusi Könyvtár kefelevonót kap. Wells ugyancsak tanulmányozta a Kong-

KÖNYVTÁRI FIGYELŐ. 13. évf. 1967. 1/2. sz. Kiad. a Népművelési Propaganda Iroda.

F. k. Nemes Iván igazgató. Szerkeszti Gerő Zsoltné. Példányszám: 600. Terj.:

65A/5iv. Készült az NPI sokszorosító üzemében. Bp. VII. Gorkij fasor 45. F. v.

Fehérvári Tibor.

Táskaszám 1004/67.